

16. КЛЮЧОВІ ТЕНДЕНЦІЇ РОЗВИТКУ МІЖНАРОДНИХ МІГРАЦІЙНИХ ПРОЦЕСІВ ТА УЧАСТЬ У НИХ УКРАЇНИ

П.О. Сидоренко, к.е.н.

Національний університет харчових технологій

Кількість міжнародних мігрантів у світі перевищує загальну чисельність населення США, перетворюючи проблему міжнародної міграції в один з ключових викликів ХХІ століття, особливо з огляду на міграційну кризу ЄС. Загальна чисельність міжнародних мігрантів зросла на 90 млн. чоловік протягом 1990-2013 рр. та досягла у 2015 р., за попередніми оцінками, 250 млн. чоловік, з яких біля 60% припадає на розвинені країни як країни прямування міграційних потоків [1]. Члени ЄС, які отримали більше 0,5 млн. звернень щодо надання притулку протягом лише першої половини 2015 р., стали показовим прикладом політичних, соціальних та економічних наслідків міжнародної міграції.

Не дивлячись на суттєві виклики, що постають перед країнами походження та прямування міграційних потоків, міжнародна міграція здатна вирішити суттєві соціальні та економічні проблеми, зокрема покращити демографічну ситуацію в приймаючих країнах та забезпечити надходження фінансових ресурсів розвитку країни походження мігрантів.

Загальний обсяг щорічних надходжень приватних грошових переказів мігрантів протягом 1990-2013 рр. зріс з 64 млрд. дол. США до 557,1 млрд. дол. США та може сягнути 636 млрд. дол. США у 2017 р. [1]. Обсяг притоку приватних переказів до країн, що розвиваються, у більшості випадків, перевищує обсяги отриманих ними прямих іноземних інвестицій та офіційної фінансової допомоги. Україна посідає 7 та 13 місця у переліку країн з найбільшою кількістю емігрантів та іммігрантів, відповідно. Також, наша країна є однією зі сторін найбільшого коридору міжнародної міграції на шляху «Південь-Південь». Україна посідає друге місце серед країн Східної Європи за часткою іммігрантів у загальній чисельності населення – 11,4 % (Білорусь – 11,6%, Молдова – 11,2 %). Протягом 2013 р. у нашій країні проживало 5,2 млн. чоловік, народжених за її межами (у 1990 – 6,9 млн. чоловік). За кількістю емігрантів (5,6 млн. чоловік) Україна поступається лише Індії, Мексиці, Росії, Китаю, Бангладеш та Пакистану, за підсумком 2013 р. Хоча частка українських емігрантів у загальній кількості населення країни (12,3 %) є відносно низькою (у Молдові – 24 %, Болгарії – 19,9 %, Білорусі – 16,8 %, Румунії – 15,4 %), українці більш активно шукають кращої долі за кордоном, ніж громадяни більшості країн з доходом нижче середнього [2].

Характерною властивістю України як країни походження мігрантів є відносно низький рівень диверсифікації міграційних потоків за країнами прямування та походження: лише в одній країні (Росії) проживає 53% від загальної чисельності українських емігрантів, а на один регіон (СНД) припадає 67% відповідних міграційних потоків. Майже 67% та 88% від загальної кількості іммігрантів в Україні (народжених за її межами) народились у Росії та країнах СНД, відповідно. Вищезазначені особливості участі України у міжнародних міграційних процесах значною мірою обумовлені низкою історичних факторів. Проте, протягом 2014-2015 рр. з'явилися нові вагомі чинники впливу на потоки українських емігрантів: анексія Росією АР Крим та військовий конфлікт у Донецькій та Луганській областях України. Майже 1,5 млн. українців (більш ніж 3% від загальної чисельності населення країни) були змушені змінити місце проживання, більш ніж 65% з яких намагається отримати притулок за межами країни. Річний обсяг надходжень приватних грошових переказів (ППП) до України у 2013 р. досяг 9,7 млрд. дол. США, що становить 5% від ВВП країни. На терені Європи лише емігранти з Франції, Німеччини та Бельгії перераховували на Батьківщину більше коштів, ніж українці. Протягом 2003-2009 рр. обсяг відповідних переказів перевищував обсяг отриманої Україною офіційної фінансової допомоги (ОФД) та прямих іноземних інвестицій (ПІІ) (рис.).



Рис. Різниця між щорічним обсягом ПІІ, отриманої ОФД та ПІІІ в Україні, млрд. дол. США

Джерело: побудовано автором за даними [2]

Перекази мігрантів є важливим джерелом фінансування розвитку країни, проте низка факторів може значною мірою вплинути на обсяги цих надходжень та відповідні міграційні потоки у найближчій перспективі. Вищезазначене обумовлює актуальність розробки ефективних заходів з мінімізації ризиків та ширшого використання можливостей, пов'язаних з участю України у міжнародних міграційних процесах: стимулювання використання офіційних каналів переказу коштів, мобілізація заощаджень представників діаспори, заохочення інвестування або заощадження доходів мігрантів, покращення їх умов праці.

ЛІТЕРАТУРА:

1. Ratha, D. Migration and Remittances: Recent Developments and Outlook [Electronic resource] / D. Ratha // World Bank. – 2015. – Mode of access: <http://siteresources.worldbank.org/INTPROSPECTS/Resources/334934-1288990760745/MigrationandDevelopmentBrief24.pdf>.

2. Офіційний сайт ООН [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://un.org>.